

УДК 378.14:376.112.4

DOI 10.31494/2412-9208-2022-1-1-274-284

**THE ROLE OF STUDENT SELF-GOVERNMENT IN FORMING
OF DIGITAL COMPETENCE OF FUTURE TEACHERS
OF SPECIAL EDUCATION**

**РОЛЬ СТУДЕНТСЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ
У ФОРМУВАННІ ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ СПЕЦІАЛЬНОЇ ОСВІТИ**

Hanna MYTSYK,
Candidate of Sciences in
Pedagogy,
Senior Lecturer

Ганна МИЦИК,
кандидат педагогічних наук,
старший викладач

kolibri07s@ukr.net

<http://orcid.org/0000-0002-4989-416X>

Myroslava BOHDANOVA,
applicant of the second (master's)
level of higher education

Мирослава БОГДАНОВА,
здобувачка другого
(магістерського) рівня вищої
освіти

miss.smith11156@gmail.com

<http://orcid.org/0000-0002-5209-9802>

*Berdiansk State Pedagogical
University,*

✉ 4, Schmidt st., Berdiansk,
Zaporizhzhia region, 71100

*Бердянський державний
педагогічний університет,*

✉ вул. Шмідта, 4, м. Бердянськ,
Запорізька обл., 71100

Original manuscript received: May 23, 2022

Revised manuscript accepted: May 31, 2022

ABSTRACT

The article is devoted to the research of the role of student self-government in the process of formation of future teachers' digital competence of special education. Based on the existing realities of today, attention is focused on the importance of information and communication technologies in all spheres of human life, including education. The data confirming the interest of young people in learning digital skills are given. The opinion was expressed on the need to form digital competence of future teachers of special education which is providing correctional and developing services to children with educational difficulties. With reference to the current legislation of Ukraine, it was noted that student self-government can play an important role in the formation of digital competence of future teachers of special education. In the course of the research the existing views of domestic and foreign scientists on the interpretation of digital competence are analyzed; its definitions are given. It is noted that the digital competence of future teachers of special education involves not only the effective development of information technology, but also the ability to transfer and teach the skills of other participants in the educational process. Taking into consideration the specifics of the professional activities of teachers of special education an attempt presentstion its components is made. The need to search for higher education new approaches to the optimization of the educational process in accordance with modern requirements was pointed out. It is recognized that in order to ensure the successful development of digital competence of future teachers of

special education, it is necessary to create certain conditions in higher education institutions, which, in their totality, will contribute to obtaining the necessary results. It was noted that it is no less important in this context to involve under the guidance of experienced teachers of the specialized department of student self-government in these processes. The forms of participation of student self-government in the formation of digital competence of future teachers of special education received their detailed description.

Key words: *special education, information and communication technologies, digital competence, teacher of special education, student self-government, educational process.*

Вступ. Стрімкий розвиток та активне застосування інформаційних технологій у різних сферах людської діяльності призводить до змін пріоритетів щодо формування компетентностей, якими на сьогоднішній день повинен оволодіти сучасний фахівець. Для того, щоб бути конкурентоспроможним на ринку праці, нині йому необхідно критично, відповідально та творчо застосовувати технології для вирішення професійних завдань упродовж життя в сучасному цифровому суспільстві. Це переконливо доводять результати звіту Всесвітнього економічного форуму «Майбутнє робочих місць-2020», де висвітлені топ-10 навичок, які будуть потрібні майбутньому фахівцеві на ринку праці до 2025 року. І серед абсолютно нових у ньому стали навички, пов'язані з використанням технологій, моніторингом і контролем; технологічного дизайну й програмування [9]. Тому виникає необхідність говорити про формування в майбутніх фахівців цифрової компетентності. Це наочно підтверджують і результати проведеного у 2021 році загальнонаціонального опитування «Цифрова грамотність населення України». З'ясовано: серед опитаних респондентів віком від 16 до 17 років зацікавленість у навчанні цифровим навичкам висловили 71,6% осіб [8 : 108], від 18 до 29 років – 59,9% [8 : 105]. У розрізі незакінченої вищої/вищої освіти навчання цифровим навичкам актуальним виявилось для 55,5% опитаних [8 : 105].

Серед тих, хто в майбутньому планує пов'язати своє життя з освітньою діяльністю, особливо актуальним питання формування цифрової компетентності є для майбутніх вчителів спеціальної освіти, які надають корекційно-розвиткові послуги дітям з освітніми труднощами. Реалії сьогодення лише підтверджують це. В обставинах, що склалися, себе виправдовує дистанційна форма навчання, реалізація якої можлива за допомогою саме інформаційно-комунікаційних технологій. Відсутність досвіду роботи з ними змусило багатьох педагогів пристосовуватися до реалій та набувати необхідні навички вже по ходу її запровадження. Вдаватися до необхідності формування цифрової компетентності вчителів змушують і самі діти. Нове покоління виросло в період стрімкого розвитку цифрових технологій. Здебільшого вони не цікавляться художньою літературою, не зорієнтовані на роботу з навчальними посібниками, натомість – не уявляють свого життя без мережі Інтернет. Переважно більшість свого часу вони взаємодіють із гаджетами [4 : 71]. Це призвело до чергових викликів, що постали перед вчителями закладів освіти, – пошуку нових підходів до оптимізації їх навчання з одного боку, з іншого – змушує їх не поступатися рівню цифрової освіченості дітей і постійно самовдосконалюватися. Окреслення зазначеної проблеми обґрунтовує доцільність формування цифрової компетентності майбутніх учителів

спеціальної освіти, запровадження необхідних для цього навчальних курсів.

Неабиякий вплив на зазначені процеси може мати студентське самоврядування. Органи студентського самоврядування не тільки беруть участь в управлінні закладом вищої освіти в порядку, встановленому Законом «Про вищу освіту» та статутом закладу вищої освіти, а й в обговоренні та вирішенні питань щодо вдосконалення освітнього процесу. Таким чином, вони не тільки здатні впливати на визначення основних компетентностей, необхідних студенту в подальшій його професійній діяльності, але й брати участь у заходах (процесах) щодо забезпечення якості викладання навчальних дисциплін, спрямованих на їх формування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Останнім часом спостерігається активізація уваги науковців до проблеми формування цифрової компетентності педагогічних працівників, що пов'язано, на самперед, з активним їх використанням в освітньому процесі та стрімким збільшенням доступних цифрових освітніх сервісів і платформ. Серед тих, хто здійснює наукові розвідки в цьому напрямі: В. Биков, О. Буйницька, В. Вембер, М. Гладун, М. Жалдак, А. Кочарян, О. Кузьмінська, Н. Морзе, М. Носкова, О. Овчарук, Є. Смірнова-Трибульська, О. Спірін, Ю. Триус та інші. Описом цифрової компетентності педагогічного працівника займаються Н. Морзе, О. Базелюк, І. Воронікова, Н. Дементієвська та інші [7]. Серед зарубіжних учених проблему формування цифрової компетентності актуалізують L. Bonini, A. Cattaneo, A. Ferrari, J. Janssen, K. Pannekeet, Y. Punie, M. Ranieri, M. Rauseo, P. Sloep, S. Stoyanov. Окремі аспекти використання цифрових технологій під час викладання фахових дисциплін у майбутніх учителів спеціальної освіти вивчають А. Шевцов, О. Ласточкина, Н. Никоненко та ін. Між тим, незважаючи на таке активне розв'язання проблеми, визначення структури та рівнів цифрової компетентності, необхідних для успішного здійснення професійної діяльності в умовах розвитку цифрового суспільства, пошуку шляхів її формування малодослідженим залишається питання ролі студентського самоврядування в процесі формування цифрової компетентності майбутніх учителів спеціальної освіти.

Виходячи із загального становища студентського самоврядування як суб'єктв, що бере участь в обговоренні та вирішенні питань удосконалення освітнього процесу, **мету статті** вбачаємо в необхідності дослідження його ролі в процесі формування цифрової компетентності майбутніх учителів спеціальної освіти.

Методи та методики дослідження. Для досягнення поставленої мети було використано наступні методи дослідження: аналіз різних поглядів науковців на проблему для вивчення стану її розробленості; структурно-функціональний – для виділення та характеристики з переліку ключових для професійної освіти компетентностей майбутнього вчителя цифрової компетентності; моделювання – для створення та опису особливостей функціонування онлайн проєкту «ЦифроХаб» як одного з можливих для розвитку цифрової компетентності в майбутніх учителів спеціальної освіти;

обґрунтування необхідності змін у професійній підготовці майбутніх учителів спеціальної освіти, формування в них цифрової компетентності.

Результати та дискусії. Згідно з Європейськими рекомендаціями та оновленою Європейською довідковою рамкою ключових компетентностей для навчання впродовж життя (22 травня 2018 р.) цифрова компетентність є однією з головних, яка «потрібна всім індивідуумам для особистісної реалізації та розвитку, працевлаштування, соціальної інтеграції, сталого способу життя, успішного життя в мирних суспільствах, управління здоровим способом життя та активного громадянства» [11]. Вона передбачає «впевнене, критичне, відповідальне використання та взаємодію з цифровими технологіями для навчання, роботи, участі в суспільному житті» [11]. Цифрова компетентність «охоплює інформаційну грамотність, здатність спілкування та співпрацю, медіаграмотність, створення цифрового контенту (включаючи програмування), безпеку (включаючи цифрове благополуччя та компетенції, пов'язані з кібербезпекою), інтелектуальну власність, що стосується вирішення проблем та критичного мислення» [11].

У сучасних наукових вітчизняних та зарубіжних дослідженнях з цього напрямку цифрову компетентність трактують по-різному. Так, О. Овчарук розглядала цифрову компетентність як «здатність працювати індивідуально або колективно, використовуючи інструменти, ресурси, процеси і системи, які відповідають за доступ до інформації (відомостей і даних) та її оцінювання, застосовувати таку інформацію для вирішення проблем, спілкування, створення інформаційно-спрямованих рішень, продуктів і систем, а також для отримання нових знань» [6 : 6]. О. Жерновникова під цифровою компетентністю здобувача освіти розуміє «універсальні способи передачі, отримання, пошуку, обробки, надання, узагальнення, систематизації, перетворення інформації в знання» [1 : 223]. Науковець О. Наливайко вказує на те, що вона є наскрізною такою, що сприяє досягненню інших компетентностей, які стосуються сфери мов, математики, вміння навчатись, культурної обізнаності [5 : 46].

Група науковців J. Janssen, S. Stoyanov, A. Ferrari, Y. Punie, K. Pannekeet, P. Sloer акцентує увагу на тому, що «цифрова компетентність однозначно включає значно більше, ніж просто знання того, як користуватися пристроями та додатками, вона тісно пов'язана з навичками спілкуватися за допомогою інформаційних технологій, а також управління інформацією» [13 : 480]. Більш того, правильне використання інформаційних технологій у роботі передбачає й обізнаність учителів щодо безпечного поведіння в цифровому просторі, дотримання конфіденційності та приватності. І нарешті, продиктована швидким розвитком інформаційних технологій необхідність постійно слідкувати за збільшенням їх варіативності та у зв'язку з цим сформованим умінням доцільно (до завдань професійної діяльності) та впевнено обирати їх для побудови якісного освітнього процесу і взаємодії [13 : 480]. Варто навести і досить ґрунтовне визначення цифрової компетентності, що було сформульоване А. Ferrari, під яким він розуміє «наявність знань щодо використання інформаційних технологій та медіа, їх функціональних можливостей, уміння застосовувати їх з метою пошуку

інформації та критичної її оцінки» [12 : 3].

У Європейській рамці цифрової компетентності для освітян (DigCompEdu) вказується на те, що цифрова компетентність педагогів виражається в їх здатності використовувати цифрові технології не тільки для покращення викладання, а й для професійної взаємодії з колегами, учнями/вихованцями, батьками та іншими зацікавленими сторонами, для їх індивідуального професійного розвитку, а також для впровадження інновацій у професійну діяльність [14 : 9]. І у широкому значенні визначається як «впевнене, критичне та творче використання інформаційних технологій для досягнення цілей, пов'язаних із роботою, працевлаштуванням, навчанням, відпочинком, включенням та/або участю в суспільстві [14 : 90]. У документі також описано 22 компетентності [14], згруповані за 6 сферами цифрової компетентності вчителів, де йдеться не тільки про необхідність формування вміння застосовувати засоби цифрових технологій для реалізації поставлених професійних завдань та навчання, але й про формування у вчителя уміння та набуття ним досвіду формування цифрової компетентності саме у вихованців (учнів).

У 2021 р. українськими експертами розроблена концептуально-реферативна Рамка цифрової компетентності педагогічних та науково-педагогічних працівників [2]. У ній цифрову компетентність розглядають як динамічну комбінацію знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей у сфері цифрових технологій і визначають як здатність особи успішно соціалізуватись, провадити професійну та/або навчальну діяльність із використанням таких технологій [2 : 6].

Слід урахувати і наукові розвідки вітчизняних дослідників (Н. Морзе, О. Базелюк та ін.), які відповідно до Концепції розвитку педагогічної освіти, Європейських рамкових документів про цифрову компетентність розробили опис цифрової компетентності, який можна застосовувати на всіх етапах підготовки як майбутніх вчителів, так і підвищення кваліфікації педагогів [7 : 4]. Вони визначили цифрову компетентність педагогічного працівника як «складне динамічне цілісне інтегративне утворення особистості, яке є його багаторівневою професійно-особистісною характеристикою у сфері цифрових технологій і досвіду їхнього використання, що обумовлене, з одного боку, потребами та вимогами цифрового суспільства, а з іншого – появою цифрового освітнього простору, який змінює освітню (навчально-виховну) взаємодію всіх її учасників, характеризується широким залученням мережі Інтернет, цифрових систем зберігання та первинної систематизації даних, а також автоматизованих цифрових аналітичних систем (на основі нейромереж та штучного інтелекту), що дозволяє ефективніше здійснювати професійну діяльність та водночас вимагає (можливо, стимулює або потребує) постійного професійного саморозвитку» [7 : 50]. Науковці описали її за 5 напрямками: «Вчитель в цифровому світі», «Професійний розвиток», «Використання цифрових ресурсів», «Навчання та оцінювання учнів», «Формування цифрових компетентностей» [7].

Узагальнюючи результати наукових розвідок, спробуємо надати авторське визначення поняттю «цифрова компетентність майбутнього

вчителя спеціальної освіти». Акцентуємо увагу на тому, що специфіка видів професійної діяльності фахівців цієї сфери зумовлюватиме його зміст. До таких видів, спираючись на ґрунтовне дослідження О. Мартинчук [3 : 132], віднесли: діяльність щодо оцінки особливих освітніх потреб та розвитку дитини, корекційно-розвивальну, дидактичну, виховну, консультативну, трансформаційну, координаційно-організаторську та комунікативну діяльності. Відтак, під цифровою компетентністю майбутнього вчителя спеціальної освіти розуміємо інтегративну здатність особистості, до складу якої входять знання з галузі інформаційних технологій; уміння користуватись комп'ютерами та мобільними пристроями, базовим програмним забезпеченням, мережею Інтернет та онлайн додатками; творчо використовувати їх для діагностики освітніх потреб, корекції психофізичних порушень та розвитку особистості дитини, адаптувати під індивідуальні та вікові можливості; систематизувати, аналізувати та критично оцінювати цифрову інформацію; здійснювати ефективну комунікацію в цифровому середовищі, співпрацювати за допомогою цифрових інструментів, синхронно та асинхронно взаємодіяти з учасниками освітнього процесу (батьками, педагогами, адміністрацією закладу освіти); досвід самореалізації та особистісного розвитку в цифровому просторі, безпечного поводження в ньому; позитивне ставлення щодо постійного особистісного вдосконалення та впровадження цифрових технологій у майбутню професійну діяльність. Зазначимо, що цифрова компетентність майбутніх учителів спеціальної освіти передбачає не лише ефективне освоєння інформаційних технологій, але і вміння передавати та навчати цим навичкам інших учасників освітнього процесу, на чому акцентовано увагу і в Європейській рамці цифрової компетентності для освітян [14]. У такому разі, як зазначають Cattaneo A., Bonini L., Rausedo M., вчитель виступає у ролі цифрового фасилітатора – експерта, який сприяє впровадженню цифрових інновацій в освітній процес закладів освіти [10].

З огляду на вищезазначене, акцентуємо увагу на тому, що важливим є для забезпечення успішного формування цифрової компетентності майбутніх учителів спеціальної освіти створення в закладах вищої освіти певних умов, реалізація яких у їх сукупності призведе до вагомих змін. До таких віднесли, перш за все, наявність міжнародних та вітчизняних нормативно-правових документів, що визначають вимоги до рівнів і критеріїв сформованості цифрової компетентності майбутніх учителів [2; 15], стандартів вищої освіти України першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівнів вищої освіти з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка спеціальності 016 Спеціальна освіта, освітньо-професійних програм підготовки фахівців за цією спеціальністю та навчальних планів, що забезпечує реалізацію наскрізного характеру процесу формування цифрової компетентності в майбутніх учителів спеціальної освіти. По-друге, розвиненої ІТ-інфраструктури закладу вищої освіти (наявність вільної WI-FI зони, висока швидкість Інтернет з'єднання, сучасна техніка тощо). По-третє, кросплатформний характер упровадження інформаційних технологій. Йдеться про необхідність їх використання не тільки при опануванні навичок з дисциплін, пов'язаних саме з інформаційними технологіями, але й

при вивченні інших фахових предметів, окремих модулів та тем; у процесі синхронної та асинхронної взаємодії студентів з викладачами та між собою, зокрема, при здійсненні наукових досліджень, розробці проектів, позанавчальній діяльності тощо. Вагоме місце посідає і достатній рівень цифрової компетентності самих викладачів як фасилітаторів її формування в студентів. Крім того, в контексті досліджуваної нами проблеми вдалим є залучення студентського самоврядування до популяризації знань за рахунок проведення ними системи заходів (семінари, тренінги, івенти тощо) в позанавчальний час серед інших студентів спеціальності. Щодо останнього, вбачаємо це перспективним та можливим. Оскільки згідно із Законом України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 р. № 1556-VII органи студентського самоврядування мають право брати участь в обговоренні та вирішенні питань удосконалення освітнього процесу та забезпечення якості вищої освіти; проводити організаційні, просвітницькі, наукові та інші заходи; захищати права та інтереси студентів (курсантів), які навчаються у закладі вищої освіти. Відтак, якщо за результатами опитування в студентів є запит на покращення рівня їх цифрової компетентності, то студентське самоврядування може сприяти цьому безпосередньо, проводячи свої заходи, чи опосередковано, висуваючи «пропозиції щодо внесення змін до навчальних планів або програм» (Закон України «Про вищу освіту»).

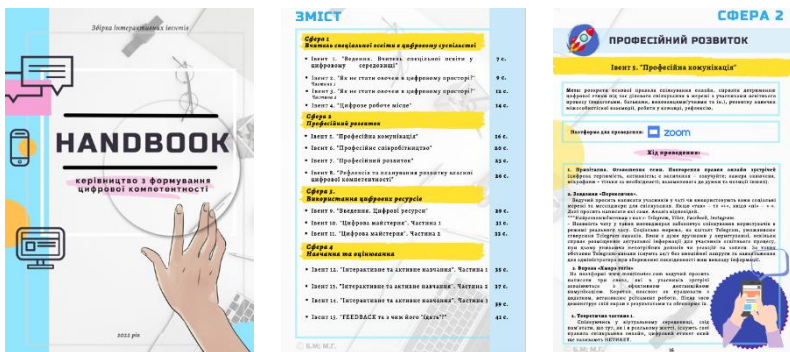

Рис. 1 Handbook: керівництво з формування цифрової компетентності

Зваживши на власні спільні напрацювання в цьому напрямі, вважаємо за необхідне поширити практичний досвід роботи, який полягав у створенні онлайн проекту – *ЦифроХаб* – простору для неформальної освіти. У рамках зазначеного проекту представникам студентського самоврядування на рівні спеціальності 016 Спеціальна освіта у співпраці з науково-педагогічними працівниками профільної кафедри бачиться можливим організувати для студентів у позааудиторний час безкоштовні онлайн заходи з використанням цифрових інструментів та засобів. Головна мета таких зустрічей полягатиме в сприянні формуванню цифрової компетентності майбутніх учителів спеціальної освіти. Передбачається, що взаємодія відбудуватиметься з

постійним супроводом та підтримкою студентів цифровим ментором – студентом старших курсів. Для зручності теми зустрічей, їх кількість та зміст мають бути визначені в авторській методичній збірці. Для прикладу, «Handbook: керівництво з формування цифрової компетентності» (рис. 1).

Запропоновані види діяльності (розв'язування проблем, випадки з практики, інтелектуальні розминки, цифрові вправи, шерінг тощо) сприятимуть запам'ятовуванню матеріалу, його аналізу, оцінці та застосуванню при вирішенні різних навчальних та в майбутньому професійних завдань; зверненню до досвіду студентів, обміну ним між учасниками, упровадженню засвоєних знань у повсякденне життя. Оптимальним для проведення івентів в рамках онлайн проєкту є час до 45 хв, де 30 з них відводиться для засвоєння теоретичного матеріалу і залишок – на його обговорення та відпрацювання. Обов'язковою частиною таких заходів має стати рефлексія по завершенню зустрічей та на їх початку (для аналізу помилок/труднощів).

Не виключаємо можливості і внесення певних змін у зміст івентів в Handbook, оскільки він є орієнтовним та за необхідності може бути адаптований під будь-яку аудиторію з урахуванням її вікової різноманітності та рівня базових цифрових навичок.

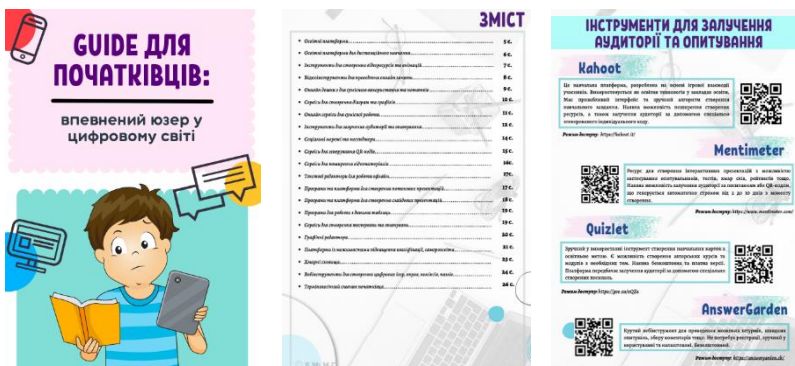

Рис. 2 Guide для початківців: упевнений юзер у цифровому світі

Додатково можна створити путівник для освітян та студентів – «Guide для початківців: упевнений юзер у цифровому світі» (рис. 2). Під словом Guide (гайд) розуміємо невеликий довідник, що містить структуровану інформацію в зручному форматі для користування. У путівнику можуть бути представлені цифрові ресурси за блоками сфер їх застосування, що спрощує такий їх добір майбутніми вчителями спеціальної освіти, а також фахівцями-практиками відповідно до реалізації поставлених професійних завдань. Доречно також надати опис, посилення на офіційні сайти додатків та QR-код до кожного. Така їх систематизація та групування є результатом спільних плідних наукових досліджень, пов'язаних з використанням інформаційних технологій в освіті; досвіду, що був накопичений протягом років. Однак зазначимо, що запропоновану систему класифікації не слід абсолютизувати, оскільки перелік цифрових

інструментів постійно зростає та доповнюється, знаходяться й нові аналоги до тих, що представлені в Guide.

Висновки. Цифрові технології стали не просто технічним засобом навчання, а й середовищем існування, яке відкриває нові можливості для здобуття та розширення кола знань, формування навичок і вмінь без часових та територіальних обмежень. Вони сприяють підтримці якості та систематичності надання освітніх послуг учасникам освітнього процесу й одночасно спонукають до пошуку більш сучасних форм та методів викладання навчального матеріалу. Зваживши на рівень цифрової обізнаності вчителів закладів освіти, зокрема і тих, хто надає корекційно-розвиткові послуги особам з освітніми труднощами, визнано за необхідне внесення змін у зміст професійної підготовки майбутніх учителів спеціальної освіти, розгляду можливих шляхів формування в них цифрової компетентності, створення умов, що цьому сприяють. У контексті цього, ґрунтуючись на дослідженнях закордонних та вітчизняних науковців, власних напрацюваннях та спостереженнях, вважаємо за необхідне в закладах вищої освіти активніше залучати студентське самоврядування до вирішення питань, пов'язаних з удосконаленням освітнього процесу загалом, формуванням цифрової компетентності майбутніх вчителів спеціальної освіти зокрема.

Подальше дослідження вбачаємо в експериментальній перевірці впливу системи запропонованих івентів у рамках онлайн проєкту ЦифроХаб на рівень цифрової компетентності студентів спеціальності 016 Спеціальна освіта.

Література

1. Жерновникова О. А. Психологічний аспект реалізації дистанційних освітніх технологій у навчальний процес майбутніх учителів математики. *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки*. Бердянськ, 2017. Вип. 2. С. 219–225.
2. Концептуально-референтна Рамка цифрової компетентності педагогічних й науково-педагогічних працівників. Проєкт. URL: <https://cutt.ly/WIEWWY0> (дата звернення: 20.01.2022)
3. Мартинчук О. В. Теорія та практика підготовки фахівців зі спеціальної освіти до професійної діяльності в інклюзивному освітньому середовищі. URL: <https://cutt.ly/2HPEf9x> (дата звернення: 17.06.2021).
4. Мицик Г. М. Використання цифрових ігор у профілактиці порушення процесу читання у дітей старшого дошкільного віку. *Інформаційні технології і засоби навчання*, 87(1), С. 68–80. 2022. <https://doi.org/10.33407/itlt.v87i1.4638>
5. Наливайко О. А. Цифрова компетентність: сутність поняття та динаміка його розвитку. *Компетентністний підхід у вищій школі: теорія та практика*. 2021. С. 40–65.
6. Овчарук О. В. Інформаційно-комунікаційна компетентність як предмет обговорення: міжнародні підходи. *Комп'ютер у школі та сім'ї*. 2013. № 7. С. 3–6.
7. Опис цифрової компетентності педагогічного працівника (проєкт). URL: <https://cutt.ly/sHUKafC> (дата звернення: 20.01.2022)
8. Цифрова грамотність населення України. Звіт за результатами загальнонаціонального опитування. URL: <https://cutt.ly/qIEEi0r> (дата звернення: 05.10.2021)
9. Як реформа НУШ готує наших дітей до нових умов на ринку праці. URL: <https://cutt.ly/PIEEW5g> (дата звернення: 05.10.2021)

10. Cattaneo A., Bonini L., Rauseo M. The «Digital Facilitator»: An Extended Profile to Manage the Digital Transformation of Swiss Vocational Schools. P. 169–187. 2021. doi:10.1007/978-3-030-55878-9_10.

11. Council recommendation of 22 May 2018 on key competences for lifelong learning (Text with EEA relevance). URL: <https://cutt.ly/MHdTR2E> (дата звернення: 20.01.2022)

12. Ferrari A. Digital Competence in Practice: An Analysis of Frameworks. Luxembourg: IPTS-JRC, 2012. URL: <https://cutt.ly/JHUHi2j> (дата звернення: 05.10.2021)

13. Janssen J., Stoyanov S., Ferrari A., Punie Y., Pannekeet K., Sloep P. Experts' views on digital competence: Commonalities and differences. *Computers & Education*, 68. P. 473–481. 2013. doi: 10.1016/j.compedu.2013.06.008.

14. Punie Y., Redecker C. European Framework for the Digital Competence of Educators: DigCompEdu. *Publications Office of the European Union*, Luxembourg, 2017. doi: 10.2760/178382

15. UNESCO ICT Competency Framework for Teacher. 2018. 68 p. URL : <https://cutt.ly/WHUHKNo> (дата звернення: 09.11.2021)

References

1. Zhernovnykova, O. A. (2017). *Psykhologichnyy aspekt realizatsiyi dystantsiynyykh osvitnykh tekhnolohiy u navchal'nyy protses maybutnykh uchyteliv matematyky* [Psychological aspect of realization of distance educational technologies in educational process of future teachers of mathematics], *Naukovi zapysky Berdyans'koho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu*. Seriya: Pedahohichni nauky. Berdyans'k, 2, 219–225. [In Ukrainian].

2. *Kontseptual'no-referentna Ramka tsyfrovoyi kompetentnosti pedahohichnykh y naukovo-pedahohichnykh pratsivnykiv. Proyekt* (2021) [Framework of digital competence of pedagogical and scientific-pedagogical workers. Project]. URL: <https://cutt.ly/WIEWWY0> [In Ukrainian].

3. Martynchuk, O. V. (2019). *Teoriya ta praktyka pidhotovky fakhivtsiv zi spetsial'noi osvity do profesiynoi diyal'nosti v inklyuzyvnomu osvith'omu seredovyschi* [Theory and practice of training specialists in special education for professional activities in an inclusive educational environment]. URL: <https://cutt.ly/2HPEf9x> [In Ukrainian].

4. Mytsyk, H. M. (2022). *Vykorystannya tsyfrovyykh ihor u profilaktytsi porushennya protsesu chytannya u ditey starshoho doshkil'noho viku. Informatsiyni tekhnolohiyi i zasoby navchannya* [The use of digital games in the prevention of reading disorders of children in pre-school-age], *Information Technologies and Learning Tools*, 87(1), 68–80. [In Ukrainian].

5. Nalyvayko, O. A. (2021). *Tsyfrova kompetentnist': sutnist' ponyattya ta dynamika yoho rozvytku* [Digital competence: the essence of the concept and the dynamics of its development]. *Kompetentnistnyy pidkhid u vyshchyy shkoli: teoriya ta praktyka*, 40–65. [In Ukrainian].

6. Ovcharuk, O. V. (2013). *Informatsiyno-komunikatsiyna kompetentnist' yak predmet obhovorennya: mizhnarodni pidkhody* [Information and communication competence as a subject of discussion: international approaches]. *Komp'yuter u shkoli ta sim'yi*. № 7. 3–6. [In Ukrainian].

7. *Opys tsyfrovoyi kompetentnosti pedahohichnoho pratsivnyka* (2021) [Description of digital competence of a pedagogical worker]. URL: <https://cutt.ly/sHUKafC> [In Ukrainian].

8. *Tsyfrova hramotnist' naseleennya Ukrainy. Zvit za rezul'tatamy zahal'nonatsional'noho opytuvannya* (2021). [Digital literacy of the population of Ukraine. Report on the results of the national survey]. URL: <https://cutt.ly/qIEEi0r> [In Ukrainian].

9. *Yak reforma NUSH hotuye nashykh ditey do novykh umov na rynku pratsi* (2020). [How NUS reform prepares our children for new conditions in the labor market]. URL: <https://cutt.ly/PIEEW5g> [In Ukrainian].

10. Cattaneo, A., Bonini, L., Rauseo, M. (2021). The «Digital Facilitator»: An Extended Profile to Manage the Digital Transformation of Swiss Vocational Schools. P. 169–187. doi:10.1007/978-3-030-55878-9_10.

11. Council recommendation of 22 May 2018 on key competences for lifelong learning (2021). URL: <https://cutt.ly/MHdTR2E>

12. Ferrari, A. (2012). Digital Competence in Practice: An Analysis of Frameworks. Luxembourg: IPTS-JRC. URL: <https://cutt.ly/JHUHI2j>

13. Janssen, J., Stoyanov, S., Ferrari, A., Punie, Y., Pannekeet, K., Sloep, P. (2013). Experts' views on digital competence: Commonalities and differences. *Computers & Education*, 68. P. 473–481. doi: 10.1016/j.compedu.2013.06.008.

14. Punie, Y., Redecker, C. (2017). European Framework for the Digital Competence of Educators: DigCompEdu. *Publications Office of the European Union, Luxembourg*, doi: 10.2760/178382

15. UNESCO ICT Competency Framework for Teacher (2018). 68 p. URL : <https://cutt.ly/WHUHKNo>

АНОТАЦІЯ

Статтю присвячено дослідженню ролі студентського самоврядування в процесі формування цифрової компетентності майбутніх учителів спеціальної освіти. Виходячи з реалій сьогодення, акцентовано увагу на значенні інформаційно-комунікаційних технологій у всіх сферах життєдіяльності людини, зокрема і в освіті. Наведено дані, які підтверджують зацікавленість осіб молодого віку у формуванні цифрових навичок. Висловлена думка про необхідність формування цифрової компетентності майбутніх учителів спеціальної освіти, які надають корекційно-розвиткові послуги дітям з освітніми труднощами. З посиланням на чинне законодавство України, відзначено, що неабияке значення у формуванні цифрової компетентності майбутніх учителів спеціальної освіти може відігравати студентське самоврядування. У процесі дослідження проаналізовані погляди вітчизняних та зарубіжних науковців на трактування цифрової компетентності; наведені її визначення. Зазначено, що цифрова компетентність майбутніх учителів спеціальної освіти передбачає не лише ефективне освоєння інформаційних технологій, але і вміння передавати та навчати цим навичкам інших учасників освітнього процесу. Ураховуючи специфіку професійної діяльності вчителів спеціальної освіти, зроблено спробу представити її компоненти. Вказано на необхідність пошуку закладами вищої освіти нових підходів до оптимізації освітнього процесу відповідно до сучасних вимог. Визнано, що важливим для забезпечення успішного формування цифрової компетентності майбутніх учителів спеціальної освіти є створення в закладах вищої освіти певних умов, які у своїй сукупності сприятимуть отриманню необхідного результату. Констатовано, що не менш важливим у цьому контексті бачиться залучення до цих процесів студентського самоврядування під керівництвом досвідчених науково-педагогічних працівників профільної кафедри. Своєю детальним опису отримали форми участі студентського самоврядування у формуванні цифрової компетентності майбутніх учителів спеціальної освіти.

Ключові слова: спеціальна освіта, інформаційно-комунікаційні технології, цифрова компетентність, вчитель спеціальної освіти, студентське самоврядування, освітній процес.